

(«Humoreska»), «Як же можете квіти» («Jakże możecie kwiaty»), «Туга» («Teżknicza»), «Симфонічна фантазія» («Fantazja symfoniczna»).

З. Яхімецький, відкритий до новітніх напрямків у музиці, як композитор також зацікавився додекафонією. У 1930-х роках він створив твір за цією технікою музичної композиції та опублікував його в одному з краківських журналів. Б. Шеффер зізнався, «що перший додекафонічний твір, з яким він зіткнувся в перші роки знайомства з музикою, був дивним і дивовижним твором Здіслава Яхімецького» [1, с. 54].

Тож багатогранність рідкісного таланту З. Яхімецького в світовій музичній культурі, глибина їх творчості має велику художньо-мистецьку цінність, що яскравою сторінкою вписано не тільки в мистецький літопис Польщі, а й в історію української музичної культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гиса О. Публіцистичні праці Здіслава Яхімецького. Вісник львівського університету. Серія: Мистецтвознавство. 2015. Вип. 16. Ч. 1. С. 52 – 57.
2. Agazzari A. Polemiki wokół «Musica Moderna» : pol. przekł. A. Szweykowska. T. 1. Kraków : Musica Iagellonica, 1993. 69 s.
3. Jachimecki Z. Muzyka w Polsce. Polska, obrazy i opisy. Lwów, 1907. 54 s.

Галина ДУРДАС

*кандидат історичних наук, викладач
Західноукраїнський національний університет
Тернопіль, Україна
h.durdas@wuni.edu.ua*

РОЛЬ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СІМ'Ї В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Сім'я – це те первинне середовище, де людина
повинна вчитися творити добро.*

В. Сухомлинський

В умовах сьогодення структурна трансформація цінностей стала однією із причин світоглядної дезорієнтації молодого покоління, що надала другорядного значення пріоритетності сім'ї як ключової цінності в житті людини. Спостерігається знецінення шлюбних стосунків, а родинні зв'язки набувають швидше статусу економічних, ніж сімейних. Трансформація сімейних цінностей є наслідком не лише соціально-економічної реальності, а й знецінення духовно-моральних принципів, втратою віри у майбутнє. У той же час саме позитивний приклад

трансльованих сім'єю цінностей сприяє духовно-моральному становленню молоді, що є одним із найважливіших компонентів розвитку суспільства.

Сім'я, як первинний осередок суспільства, відображає його ідейно-політичні підвалини та водночас є основою морально-духовної рівноваги суспільного розвитку, забезпечує збереження української ідентичності, виступає важливим носієм культури.

У кожній сім'ї формується свій традиційний набір цінностей, який першочергово впливає на побудову взаємовідносин всередині родини та норми поведінки у навколишньому середовищі. Під впливом різних обставин та життєвих ситуацій сімейні цінності та моральні установки з часом можуть змінюватися або ж трансформуватись. Водночас руйнуються старі принципи, з'являються нові моральні норми.

Духовно-моральні цінності слід вважати головною окрасою внутрішнього світу людини. В них відображається мислення людини, її ставлення до себе та оточуючих. Споконвіку наші предки сформували символічну систему духовних цінностей, яка передається від покоління до покоління, основу якої становить любов. До системи загальнолюдських цінностей відносяться такі чесноти як: пошана батьків, щирість, добро, милосердя, відповідальність, совість, людяність, гідність, працьовитість, віра, вміння керувати своїми вчинками та багато інших [3]. Ці чесноти слід вважати красою душі, окрім того вони вказують наскільки людина є «людиною».

Сім'я відіграє важливу роль у формуванні духовно-моральних цінностей, оскільки засвоєння цих чеснот розпочинається з самого народження і є важливим у будь-якому віці. Від родинної атмосфери залежить не лише те, чи буде людина духовно багатою, а й те, як розвиватимуться її здібності, формуватиметься характер, як вона відноситиметься до інших, чи зможе бути здоровою та щасливою.

Важливе значення у розвитку духовної спрямованості особистості відводиться змісту сімейно-родинних цінностей. Діти щоденно наслідують поведінку своїх батьків і, якщо для батьків духовно-моральні принципи є дійсно важливими, то й діти поступово переймають цей досвід та вчаться долати безліч негативних проявів соціального середовища [1].

Серед провідних духовно-моральних орієнтирів виховання особистості у сім'ї, особливо її підготовки до самостійного дорослого життя слід виокремити наступні цінності: здоров'я, мета життя, взаємодопомога, дружба, довіра, справедливість, свобода, честь, правда, благо та ін. [2, с. 40].

Варто зазначити, що на формування духовно-моральних цінностей у сім'ї як на дітей, так і на батьків невпинно впливають різні фактори навколишнього соціального середовища, зокрема:

– «склад думок» сім'ї. Характерними особливостями цього фактору є те, що система цінностей, настанов та потреб сім'ї орієнтована на реальні можливості та визначається умовами життя;

– «характер спілкування» сім'ї. Цей фактор визначається своєрідною міжособистісною комунікативністю, неформальністю відносин усередині сім'ї, відкритістю сімейної комунікації до соціального оточення;

– ставлення соціального оточення до сім'ї. Фактор вирізняється неоднозначністю та суперечностями. Вирішення важливих життєвих завдань з одного боку характеризується можливістю швидкого їх розв'язання, а з іншого – невпевненістю та втратою віри у власні сили;

– традиції сім'ї. Сімейні традиції поєднують між собою суспільні традиції, загальнолюдські цінності, норми та правила поведінки, а також культурно-історичні надбання поколінь, які є винятковими для кожної окремої родини. Вони виступають одним із засобів формування в особистості певних моделей поведінки, культурних зразків та моральних якостей;

– інтелектуальний рівень розвитку учнів школи, групи чи класу, де навчається дитина. Даний фактор неоднозначний, від нього залежить успішність виховання, яка постійно здійснюється за допомогою порівняння [5].

Основою духовного розвитку особистості слід вважати прояв моральних принципів і норм, правил поведінки та діяльності у вчинках, які є результатом дії внутрішньої моральної потреби особистості, яка усвідомлено координує свої інтереси та цілі.

У поєднанні з духовно-моральними вартостями основу орієнтації особистості в сучасному українському суспільстві визначає і комплекс інших важливих цінностей:

– громадянських (повага до закону, права та обов'язки людини, ідеї соціальної гармонії, культура соціальних стосунків та ін.);

– національних (патріотизм, пошана до державної символіки, Гімну, Конституції України, гідність людини, єдність та гармонія людини з природою та ін.);

– загальнолюдських (добро, любов, повага, свобода, дружба та ін.); у створенні сім'ї – системи сімейних цінностей (відповідальність, вірність, спілкування, турбота та підтримка, повага, чесність, традиції та ін.) [4].

Необхідно наголосити на тому, що сім'я є абсолютною цінністю держави, ключовою та безумовною складовою збереження духовної історії народу, примноження його традицій. Розвиток української держави, що базуватиметься на якісно новому та стабільно прогресивному рівні, надасть можливість сформувати стійку систему цінностей. У свою чергу сім'я, як основа духовного, економічного та соціального розвитку суспільства, зможе забезпечити формування базових для суспільства цінностей.

Таким чином, духовно-моральні цінності сім'ї в сучасному українському суспільстві набувають особливого значення, оскільки відбувається переосмислення системи цінностей, моральних норм та поглядів на сім'ю. В умовах сьогодення традиційні багатовікові цінності поступово зазнають руйнування та трансформацій, з'являються нові моральні норми. Зауважимо, що саме сім'я є підґрунтям формування морально здорового громадянського суспільства, розвиток якого залежить від сформованості загальнолюдських та сімейних цінностей сучасного молодого покоління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості громадянина // Педагогіка і психологія. 1997. № 1. С. 144–150.
2. Лякішева А., Потапчук Т. Аналіз розвитку цінностей сімейного виховання в історичній ретроспективі // Педагогічний часопис Волині. 2018. № 3. С. 40–46.
3. Моральні цінності сім'ї. URL: <http://www.etica.in.ua/moral-ni-tsinnosti-sim-yi/> (дата звернення: 01.05.2022).
4. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование. Социально-философское исследование. Запорожье: Просвіта, 2000. 250 с.
5. Пшеславська С. Особливості функціонування інституту сім'ї в сучасній Україні. URL: https://revolution.allbest.ru/sociology/01101996_0.html (дата звернення: 01.05.2022).